

tosti, autor smatra da je jednostavno vidjeti kako se problem suverene vlasti sastoji u tome da ona nikada neće moći služiti ljudima u svim njihovim različitostima, nego će različitosti zamijeniti jednom voljom. Hobbes nas informira da smo mi vlasnici i interpretatori onoga što čujemo, vidimo i čitamo, te je sukladno tome suveren snažan samo onoliko koliko mu se to dopusti.

Martelovo nadasve provokativno tumačenje Hobbesova *Levijatana* može se preporučiti kao literatura koja popularizira suvremeno čitanje Hobbesa. To je štivo koje je prije svega namijenjeno onima koji su već upoznati ne samo s Hobbesovim izvornim tekstom nego i sa sekundarnom literaturom o njemu. No za knjigom bi trebali posegnuti i oni kojima se poticajnom čini ideja razvijanja radikalno demokratske teorije osebujnom interpretacijom Hobbesove političke teorije.

Nina Juretić

Prikaz

Zrinjka Peruško, Tena Perišin,
Martina Topić, Gordana Vilović
i Nada Zgrabljic Rotar
**Hrvatski medijski sustav prema
UNESCO-ovim indikatorima
medijskog razvoja**

Fakultet političkih znanosti Sveučilišta
u Zagrebu, Zagreb, 2011, 191 str.

Posljednji su (i tada prvi) put demokratska i tržišna obilježja hrvatskoga medijskog sustava temeljito analizirana 1999. (Peruško

Čulek: *Nova medijska agenda: za europsku medijsku politiku u Hrvatskoj*), a desetak godine kasnije tu prazninu (konačno) popunjava knjiga *Hrvatski medijski sustav prema UNESCO-ovim indikatorima medijskog razvoja* autorica Zrinjke Peruško, Tena Perišin, Martine Topić, Gordane Vilović i Nade Zgrabljic Rotar. Knjiga je objavljena u izdanju Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i biblioteke Politička misao, a recenzirali su je prof. dr. Vjeran Katunarić i prof. dr. sc. Nenad Prelog.

Hrvatski medijski sustav predstavlja rezultate istraživanja koje je 2008. i 2009. godine proveo Centar za istraživanje medija i komunikaciju (CIM) Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (jedinoga domaćeg sveučilišnog znanstvenoistraživačkog centra koji od osnutka 2007. već ima status referentnoga) u sklopu projekta *Monitoring medijskog razvoja u Hrvatskoj – primjena UNESCO-ovih indikatora medijskog razvoja*, pod vodstvom prof. dr. sc. Zrinjke Peruško, a uz potporu Hrvatskog povjerenstva za UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) te u suradnji s Communication Development Division UNESCO-a.

Prema riječima predstojnice CIM-a Zrinjke Peruško, hrvatski projekt opisan u knjizi *Hrvatski medijski sustav* bio je među prvim nezavisnim svjetskim primjenama UNESCO-ovih indikatora medijskog razvoja koji su 2008. usvojeni u sklopu posebnoga Međunarodnoga programa za razvoj komunikacija (IPDC). Spomenuti indikatori služe kao metodološki predložak te obuhvaćaju pet kategorija koje čine svaki medijski sustav, a to su (1) regulatorni sustav koji osigurava slobodu izražavanja, pluralizam i raznolikost medija (što su temeljni kriteriji za pozitivnu evaluaciju

određenoga sustava, a smatraju se osnovnim funkcijama medija u demokraciji), (2) pluralizam i raznolikost medija, tržišna ravnopravnost i transparentnost vlasništva, (3) mediji kao platforma demokratskog diskursa, (4) profesionalni razvoj novinarstva i uloga profesionalnih nevladinih institucija te (5) medijska infrastruktura, pogotovo s obzirom na nove tehnologije.

Autorice su istražile svih pet navedenih indikatora te ponudile obuhvatnu analizu potencijala i nedostataka domaćeg medijskog sustava. Knjiga je podijeljena u sedam poglavlja. U poglavlju "Struktura medijskih sustava" Zrinjka Peruško uspoređuje teorijske i empirijske modele pomoću kojih je moguće analizirati medijske sustave te na osnovi toga opisuje UNESCO-ove indikatore medijskoga razvoja i mogućnosti njihove primjene u hrvatskim prilikama.

U drugome poglavlju Martina Topić bavi se zakonodavnim i praktičnim aspektima regulacije medijskoga sustava u smislu ohrabrenja i ograničavanja slobode izražavanja kao prvoga indikatora razvoja. Potom Zrinjka Peruško analizira glavna obilježja tržišnog djelovanja medijskog sustava, pri čemu je obuhvaćeno pet osnovnih područja: medijska koncentracija, raznolikost medija (javni, privatni i mediji zajednice ili trećeg sektora), dodjela koncesija za emitiranje radija i televizije, oporezivanje i poslovna regulacija te reguliranje oglašavanja.

U četvrtome poglavlju Nada Zgrabljic Rotar preispituje potencijal domaćih medija kao platforme demokratskog diskursa, pri čemu se osvrće na način na koji medijske organizacije odražavaju društvenu raznolikost, na model javnog servisa, učinkovitost samoregulacije, zahtjeve za pravednošću i nepristranošću, na stupanj

povjerenja publike u medije (tim pitanjem bavi se Zrinjka Peruško) te na sigurnost novinara. Gordana Vilović u poglavlju "Novinarska profesija" dotiče se obrazovanja i profesionalnog usavršavanja novinara u Hrvatskoj te uloge sindikata i civilnoga društva u unapređenju toga područja. Petim indikatorom medijskoga razvoja, medijskom infrastrukturom, bavi se Tena Perišin. Ona analizira sposobnost infrastrukture da podrži neovisne i pluralističke medije, s posebnim naglaskom na fenomenu digitalne konvergencije u Hrvatskoj. Na koncu autorice nude sažetak rezultata analize po poglavljima te u dodatku donose i cjelovit popis UNESCO-ovih indikatora medijskoga razvoja.

Knjiga donosi opsežan pregled osnovnih preduvjeta za doprinos medija demokraciji, što se ponajprije odnosi na njihovu neovisnost i dostupnost, na slobodu izražavanja, pluralizam i raznolikost (medija i sadržaja), kao i na stručnu osposobljenost medijskih djelatnika te tehnološku (infrastrukturnu) razvijenost. Kako navodi Peruško, "indikator služe kao vodič za analizu medijskog sustava s detaljnim uputama", a prvenstveno trebaju poticati dijalog o potrebama i načinima razvoja te aktivnost na tome planu. Autorice su učinile prvi korak i pokazale da hrvatski slučaj svakako ne zaslužuje odličnu ocjenu. Za svako su područje registrirale nedostatke i ponudile niz korisnih preporuka za daljnje usavršavanje na koje (samo?) treba adekvatno reagirati (što se pogotovo odnosi na često inertnu javnost i civilno društvo). Kad je u pitanju istraživanje provedeno 1999, a koje je spomenuto na početku teksta, velik dio preporuka proizašlih iz njega *ostvaren* je u promjenama medijske politike koje su uslijedile smjenom vlasti 2000.

godine. Nadamo se da će se s ovom novom analizom hrvatskoga medijskoga sustava ta povijest (barem) ponoviti.

Tina Barbarić

Prikaz

Zrinjka Peruško (ur.)

Uvod u medije

Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2011, 361 str.

Knjiga *Uvod u medije* koncipirana je kao zbornik radova koji u 13 poglavlja ili cjelina donosi pregled medija današnjice te srodnih medijskih područja. Knjiga je nastala iz potrebe za literaturom na kolegiju Uvod u medijske sustave na studiju novinarstva na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, ali ujedno je i odličan priručnik i podsjetnik za sve one koji se medijima bave duže vrijeme ili žele dobiti uvid u medijsku industriju u Hrvatskoj. U svakoj cjelini autor donosi kratku povijest nastanka određenog medija, njegovu definiciju i razvitak u svijetu i Hrvatskoj te navodi pitanja za budućnost i probleme koji se postavljaju pred određeni medij.

Nakon uvoda u kojem skicira obrise znanstvene discipline medijskih studija/masovne komunikacije, koji predstavlja okvir za razumijevanje i analizu masovnih medija i medijskih praksi, u prvoj cjelini urednica knjige Zrinjka Peruško analizira temeljna obilježja medija. "Masovni mediji su institucije koje zadovoljavaju potrebu društva za javnom komunikacijom u kojoj mogu sudjelovati svi pripadnici

društva. Masovni mediji su istovremeno komunikacijski oblici/proizvodi, institucije i kulturne formacije" (15). Svaka zemlja razvija svoj specifični medijski sustav sastavljen od medijskih institucija, koji se razvija pod utjecajem političkih, kulturnih i zakonodavnih okvira pojedine zemlje. Mediji se shvaćaju kao društvene institucije jer se razvijaju kao odgovor na potrebu društva za javnom komunikacijom i razmjenom informacija u sklopu specifičnog društvenog okruženja.

Mihaela Majcen Marinić (41) u drugoj cjelini navodi UNESCO-ovu definiciju prema kojoj je knjiga "ukoričena, tiskana i omeđena publikacija od najmanje 49 stranica" te postavlja pitanje je li knjiga u Hrvatskoj masovni medij? Knjiga je najstariji medij. Najveći problem hrvatskog tržišta knjiga nije ekonomske prirode, nego proizlazi iz činjenice da današnja publika sve manje čita. Knjiga u svijetu ne gubi svoje mjesto jer su se izdavači okrenuli novoj tehnologiji za promociju i prodaju knjiga, najviše internetu, dok je u Hrvatskoj knjiga zadržala svoje mjesto u obrazovnom procesu i svoj epitet elitnosti.

Donoseći kratku povijest novina u svijetu i Hrvatskoj, koja je kasnila za Europom oko dvjesto godina, te definiciju novina kao najstarijeg oblika masovnog komuniciranja s obilježjima publiciteta, aktualnosti, univerzalnosti i periodičnosti, Gordana Vilošević postavlja pitanje u čemu je temeljni smisao novina danas? Je li misija novina – informirati o ključnim događajima od interesa za najširu javnost – ugrožena senzacionalizmom i žutilom, građanskim i konvergentnim novinarstvom? Autorica smatra da je izlaz u okretanju novina lokalnim vijestima i zajednicama, dok globalne vijesti treba prepustiti brzim *on-line* medijima.